

Nátyi Róbert

Különös találkozások, kiterjedt horizontok

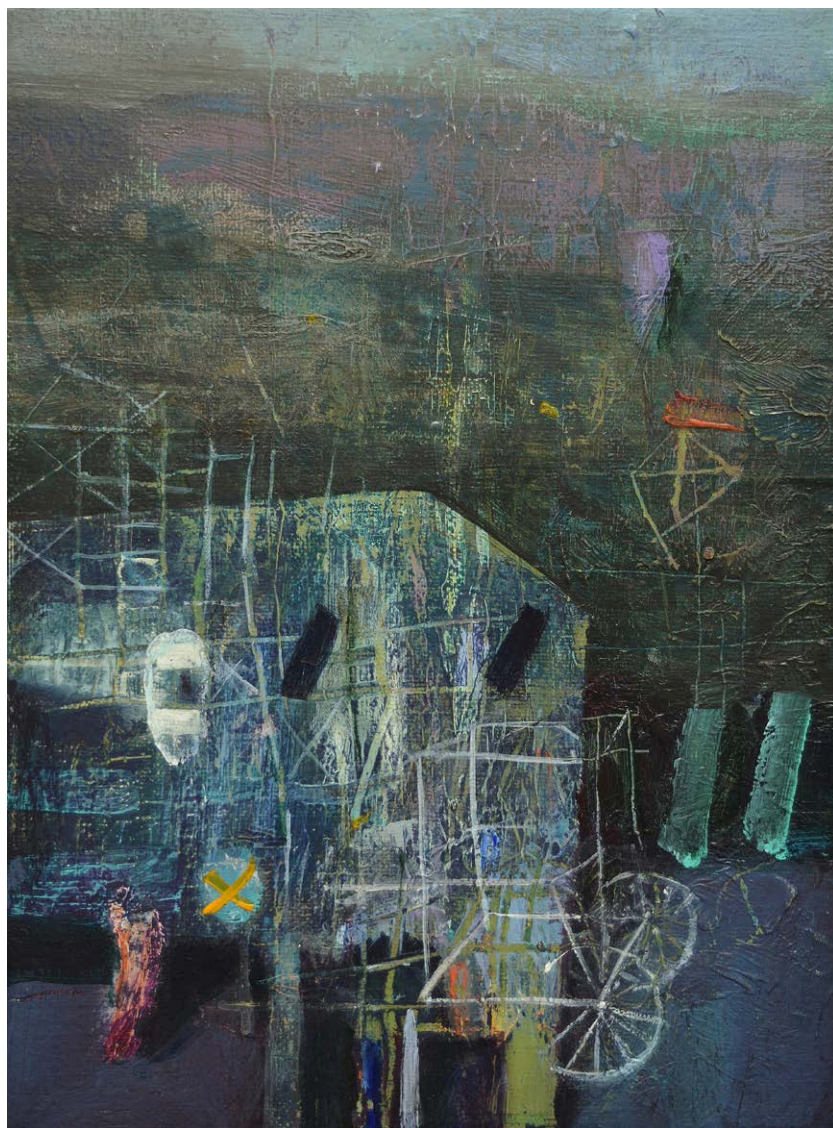
A MAOE kiállítása

REÖK, Szeged,
2021. IX. 4. – XI. 14.

A MAOE a szegedi REÖK-ben immár harmadik alkalommal megrendezett, nagyszabású kiállítása idén *Horizont* címmel – rendhagyó módon kiegészült egy olyan köztéri, kísérleti vizuális projekttel, mely Sárkány Győző grafikusművész ötlete révén öltött formát. A szecessziós palota lágyan hullámzó, ritmikusan lüktető florális homlokzata előtt a megnyitó napján egy, a városi térhez alkalmazkodó installációban tizenkét nagy méretű, élénk színű kubusban elhelyezve találkozhatott a közönség azokkal a digitális printekkel, melyek a böngésző keresgélés izgalma, az érdeklődők lapozgatása közben fedik fel tartalmukat. A kiállítóhelyek távolságtartó attitűdjétől eltérő személyes interakció, a néző közvetlen bevonása, a kézbe vétel haptikus tapasztalata sajátos élményt biztosít a befogadó számára.

A *Találkozásoknak* keresztelt public art program számos aktualitást ötvöz. Első lépésben Szegeden a két esztendővel ezelőtti rendezvény, a *Dimenziók* anyagával találkozhatott a publikum, amely képzeletbeli hidat teremtett a jelen és a múlt között. A vándorló tárlat második stációján, a budapesti Hősök terén az elmúlt időszakban a pandémia okozta nehéz helyzet enyhítésére a művésztől a MAOE által vásárolt munkák is láthatók majd. A harmadik etapban, a program zárásaként egészségügyi intézményeknek ajándékozzák a kiállított lapokat, így biztosítva az újabb találkozások lehetőségét. A Reök-palota tervezőjéről elnevezett Magyar Ede téren a Szajna-parti könyvtárak standjaira emlékeztető installáció efemer monumentuma figyelemreméltó bevezetője volt a *Horizont* című összeállításnak.

1903-ban a Lyka Károly által szerkesztett *Művészet* című folyóiratban a gödöllői művésztelep vezetője, Nagy Sándor festő és grafikus a *Művészi hitvallások* című rovatban a festőművészetről így értekezett: „Szempontomat nem tűzöm a külső szemlélődés ama horizontjára, ahova szemem csalóka mechanizmusán keresztül vetődnek perspektivikus jelenségei szemlélődésemnek, hanem arra a horizontra, ahol mindennek, ami viszonylik hozzám és egymáshoz, teljes plasztikus valóságát láthatom, érezhetem. Ez a horizont az agyam háttérében húzódik a megismerés folyton táguló mezején, ahol nincs látzat-tani csalódás, ahol a gondolat párhuzamos vonalai nem enyésznek sem a szemembe, sem a horizont egyéb

pontjára, hanem futnak egymás mellett a végtelenségig, s ha elfödi is őket tudatlanságom köde a távolban előlem, tudom, hogy folytatódnak.”¹ A hazai szecesszió tekintélyes alkotójának témánkhoz kapcsolódó eszmefuttatása majd százhusz év távlatából a jelenlegi seregszemle változatos anyagát tanulmányozva felettébb érvényesnek és megszívlelendőnek számít.

↑
FELHÁZI Ágnes:
Perpetuum mobile,
akril, vászon,
24×18 cm
HUNGART © 2021

DROZSNYIK István:
Volt egyszer
egy gyerekkor,
akril, karton,
70×100 cm
HUNGART © 2021 →

A MAOE idej meghívásos pályázatára csakúgy, ahogyan azt az előző esztendőkből is láthattuk, a hazai kortárs művészet szereplői nagy számban jelentkeztek. A tárlatsorozat szervezőinek kezdetektől felvállalt szándéka, hogy jelenkori vizuális művészetünk széles – engedjék meg a szójátékot – horizontját bemutatva a művészetek gyakorlóinak minél kiterjedtebb körét szólítsák meg, felvállalva azt, hogy az enumeráció erejét nem feltétlenül az egyes alkotások kvalitása, hanem annak kollektív jellege határozza meg. Ennek megfelelően a különféle interpretációknak, művészi megoldásoknak

HÉRICCS Nándor:
A jövő korábban
érkezett,
neon, habosított PVC,
250×250 cm
HUNGART © 2021 ↓

sokféle változatát láthatjuk a szegedi REÖK termeiben, a hely adottságaihoz konstruált, a kiállítóterek pulzáló, egy sorba felfűzött, a fin de siècle ritmusához illeszkedő egységes térinstallációban.

A horizont fogalma, amióta ember él a földön, mindig valamifajta viszonyítási pontot jelentett. A szó a görögök óta számos tartalmi réteget olvasztott magába. Utalhat térbeli és időbeli, de szellemi távlatokra is. Jelölheti azt az érzékeny határvonalat, ahol az ég és a föld összeér, de átvitt értelemben a szellemi látókör szinonimája. Az ábrázoló művészetekben az évszázadok alatt viszonylag egyértelmű üzenettel bírt a kompozíció meghatározó elemként, szinte védjeggyé is válhatott, gondoljunk csak a németalföldi mesterek alacsony látóhatárára vagy az alföldi festők korlátlan tereket érzékeltető perspektívájára. Ettől eltérő jelentéssel, de a művészetelmélet tudósai közül Edmund Husserl fenomenológiájának alapfogalmai között épp úgy szerepel, hogy a tudataktusok és az észlelt tárgyak is valamilyen horizonttal együtt értelmezhetők, mint ahogyan Hans-Georg Gadamer vagy Hans-Robert Jauss művészetfelfogásában is kiemelt helyet kap a horizont-összeolvadás teóriája.

Természetesen a kortárs képzőművészeti értelmezésekben is számos megközelítést láthatunk a földi dimenzióktól elemelkedett, asztrometrikus és asztrofizikai definíciókon keresztül az időbeli beágyazottságon át a kulturális emlékezet ébren tartásáig, a történeti, művészettörténeti kalandozások lehetőségeit érintve egészen a nagy mesterek munkássága előtti tiszteletadásig. Tény, hogy a modern kor tudományossága, a hétköznapi életben integrálódott eredmények magától értetődően óriási hatással vannak a képzőművészetre is. Az általános relativitáselmélet eseményhorizont-problematikája – annak ellenére, hogy ezt Stephen Hawking semlegesnek tekinti – ugyanolyan nyilvánvalóan jelenik meg a művekben, mint a geocentrikus koordináta-rendszerben értelmezett horizont témája.

KOVÁCS Johanna:
Próbafülke,
papír, akril, síkplasztika,
vászon, 100×70 cm
HUNGART © 2021
← ←

LUZSICZA Lajos Árpád:
Lila triangulum, térben,
akril, karton, 70×50 cm
HUNGART © 2021
←

A kiállításon talán ez a legérdekesebb, hogy a mottóban megfogalmazott, alapvetően egyszerűnek és érthetőnek tűnő – de valójában meglehetősen bonyolult, a különböző tudományágak által is számos definíciót alkalmazó – fogalomra milyen művészi megoldások születtek. Leegyszerűsítve, a műveken leginkább az látható, hogy az alkotó honnan vizsgálódik, hová is helyezte nézőpontját. Vizsgálódó horizontunk határait is szűkebbre kell szabjuk, így a következőkben az idei díjazottak alkotásainak rövid elemzésén keresztül próbáljuk meg érzékeltetni azt a sokszínűséget, amelyet a közel hatszáz alkotás fémjelez.

A két szomszédos szféra, ég és föld találkozása – az alkalmazott technikától függetlenül – az európai tradíció kiérlelt eszköztárát alkalmazva számos művészt ihletett meg. Vannak olyanok, akik választóvonalként, éles cezúraként értelmezik, és vannak, akik a fény által feloldott finom átmenetek membránszerű, „áteresztő” mezsgyéjeként tekintenek rá. Így Bornemisza Rozi, Czeglédi Júlia, Deim Balázs, Lencsés Ida, Lonovics László, Pataki Tibor, Szamódy-Zsolt Olaf számára a képépítkezésben meghatározó látóhatár kompozíciós szerepének megfelelően kapott kiemelt feladatkört. Ennek a gondolatnak pandant-jaként láthatunk játékos, filozofikus, konceptuális megközelítéseket, ahol keresve sem találjuk meg a markáns vízszintes sávot, hiszen az valahol a kép síkján túl, csak beleérező képességünk kiegészítő funkciójának segítségével „sejthető” – például Dobos Éva, Herbst Rudolf és Kádár Katalin művein. Haász Ágnesnél viszont a szegmensekben megtört horizontvonal pulzáló lüktetésének ritmusa következtében az alkotáson látható szöveg is töredezetten, nehezen olvashatóan tárul fel. Árvai György magányt és csendet sugalló, monokróm sivatagi tájában a baloldalt messzeségbe vesző autónyom vezet tekintetünket a szinte alig érzékelhető látóhatár irányába.

Gáti György a monumentális tengeri táj fölött haragosan gomolygó felhőket ábrázoló fényképe a címadás tanúsága szerint egyben tiszteletadás, hommage is, hi-

szén a különlegesen hosszú expozíciós időt alkalmazó Hiroshi Sugimoto japán fotográfus tengeri tájképeit idézi meg. Neumann Ildikó sötét háttér előtt kibontakozó, valószínűtlenül levitáló, kivilágított Lánchídja egyszerre felel meg a mottó által megfogalmazott kívánalmaknak, ugyanakkor az ábrázolt tárgyól következően történelmi, kultúrtörténeti távlatokra is felhívja a figyelmet. A história folyamata, a múlt örökségére épülő jelen Szojtyory László melankolikus, történelmi korok hangulatát citáló, antik és reneszánsz kulisszák között játszódó festményének is témája, ahol az adott narratíva kétértelműsége (az időbeli és optikai látványbéli horizont) sajátos feszültséget kölcsönöz a kompozíciónak. A fogalom szemléletes értelmezését jelzi Zsigmond Attilának az I. világháború magyar hőseinek emlékére – a nagy világéges centenáriuma – készített monumentuma, ahol a kollektív, nemzeti emlékezet kérdésköre kerül előtérbe.

MARTIN Henrik:
Asztrometrikus festmény 02,
tojástempera, olaj,
vászon, 150×130 cm
HUNGART © 2021
←

↑
HERBST Rudolf:
Határban,
fotó, 20×20 cm
HUNGART © 2021

A plasztikai ábrázolásban, a szobrászatban a horizont definíciója értelemszerűen egészen más mondanivalót hordoz, mint a síkművészetekben. Lipcsey György kubisztikus hasábokból, éles síkokból konstruált, különös, időtlennek (egyszerre modernnek és egyben archaikusnak) tűnő, masszív architektúrája az időhorizont asszociációját is eszünkbe juttatja. Vasvári Sándor László a horror vacui elvét alkalmazó, történeti korszakokból merítő, enciklopédikus kollázsra szintén az időtényezőt emelte be vizsgálatába.

Nem feledhetjük el, hogy a horizont mint két világ találkozásának határvonala amennyire elválaszt, annyira össze is köt. Képzeletünk korlátlanul bebarangolhatja a szeparált egységeket. Így Wrobel Péter és Martin Henrik az univerzális, kozmikus víziók szélesebb perspektíváját választotta, Hévízi Éva *Keresztződés* című zománcmunkája a nagyításnak, a koncentrált kiválasztásnak és a léptékváltásnak köszönhetően a zártság és egyben a nyitottság káprázatát keltve egészen új értelmet nyert. Jónás Péternél ugyanez a fókuszált jelleg érzékelhető; a puritán egyszerűséggel készült, redukált formaelemeket szimbólummá absztraháló ceruzarajz kis mérete ellenére is a határtalan távlatok vízióját kelti.

Droznysik István nézőpontja nem optikai, nem a „szem csalóka mechanizmusán keresztül” tanulmányozza tárgyát, hanem a fantázia és az emlékezés révén a gyermekkor színes történeti irányába fordul. Kovács Johanna számára sem a látható, érzékelhető határok jelentették a kiindulópontot, síkplasztikáját a próbafülkék mikrokozmoszába helyezi, informel munkája mégis a kimeríthetetlen tartományok irányába mutat.

F. Farkas Tamás az érzéki csalódásokra épülő, kétértelmű alakzatokból, Penrose-háromszögekből strukturált munkája egyfajta szellemi horizont képzetét kelti. Felházi Ágnes látomászerű *Perpetuum mobile*-je, Luzsicza Lajos Árpád játékos, színes, leegyszerűsített formaképzése is egy álomszerű ábrándvilág „láthatatlan” határai felé csábít kalandozásra.

↑
ÁRVAI György: *Nyom,*
akril, fa, 100×100 cm
HUNGART © 2021

Várady Róbert az embert, annak is szűkebb univerzumát helyezte látókörébe. *Zsákos asszonya* szűk térben, egy épület fala előtt merevült hieratikus pózba. A figura kitekint a képből, nem látjuk, hogy a figyelmét mire függeszti, alapélményként azt érzékeljük, hogy a tér hozzászerve-sül, a mindenség e kis darabjának ő a mértéke és a főszereplője.

Hérics Nándor *A jövő korábban érkezett* című neoninstallációja szellemes, ironikus megközelítésével a térbeliségről az időbeliség dimenziójára helyezte a hangsúlyt. Ugyancsak humoros szemléletet közvetít Homolya Gábor *Látó hat ár* objektje. A hat darab bőripari szerszám és szemüvegek felhasználásával készült installáció az értelmező látás számára szélesre tárja a többféle olvasat lehetőségét.

Természetesen, ahogyan – horizontunkat fokozatosan szélesítve – egyre elmélyültebben tanulmányozzuk a kiállítás alkotásait, új aspektusok, jelentésrétegek, nézőpontok, technikai és kompozíciós megoldások, személyes koordináta-rendszerek tárulnak fel. Valós és virtuális térképek, az illúzió és érzécsalódás játéka, gondolat-töredékek, emlékfoszlányok, múlt és jelen összefüggései, kozmikus, szakrális, metafizikus ideák, égi és földi szféra, harmónia és diszharmónia, a létező és képzeleti univerzumok optikája és topográfiája, mitológikus megközelítések, zenei hasonlatok, a közelmúlt karanténélményeinek kényszerű látószögei ötvöződnek a kiállítás horizontjában.

Az eltérő látókörök segítségével fotókon, festményeken, grafikákon, plasztikákon keresztül saját korunk megannyi vizuális kérdésfelvetését „a megismerés folyton tárguló mezején” a végtelenre nyitottan gondolhatjuk tovább.

1 Nagy Sándor: Művészi hitvallások. *Művészet*, 1903, 4. szám, 266-274., 266.